

Stiltegebieden in Zuid-Limburg: de stilte voorbij.

Stichting Natuurlijk Geuldal, Keutenberg 5, 6305 PP Schin op Geul. natuurlijkgeuldal@gmail.com

0. Inleiding.

Stiltegebieden in Zuid-Limburg, in 2005 ook tot Nationaal Landschap Zuid-Limburg verheven, zijn rond 1980 van de vorige eeuw aangewezen. Het gebrek aan stille plekken in het landschap werd nationaal en regionaal als een groot gemis gezien. Om die reden zijn er plannen ontwikkeld om in het landschap gebieden aan te wijzen waar mensen zich kunnen terugtrekken en waar ze geen last hebben van ongewenste onnatuurlijke geluiden.

Jongere generaties zijn niet meer met stilte opgegroeid en weten nauwelijks meer wat stilte is. Maar, ook al weten ze het zelf niet, ze hebben het wel nodig: momenten van stilte zijn belangrijk voor innerlijke rust en bezinning maar ook voor een evenwichtige en stabiele ontwikkeling.

Het is daarom goed om aandacht aan stilte en dus aan stiltegebieden te besteden. Centraal in deze nota staan de stiltegebieden van Zuid-Limburg in het Nationaal Landschap Zuid-Limburg en de teloorgang ervan. Vooraf wordt ook aandacht besteed aan zaken als het ontstaan, de ruimtelijke situering en het belang van stiltegebieden. Tot slot worden voorstellen gedaan om stiltegebieden te beschermen.

Officieel bord voor stiltegebied.

1. Stiltegebieden, de wetten en regels.

Stiltegebieden zijn opgenomen in de Wet Geluidhinder (Staatsblad, 1979) en later in een wettelijk kader overgenomen in de Wet Milieubeheer. In die tijd werd de behoefte aan stilte nog gevoeld en moest bewaard worden. Provincies hebben nu het beheer van stiltegebieden in handen. Hoewel er landelijk wettelijke regelingen gelden, bestaan er ook aanvullende provinciale regels. (zie hiervoor de bijlage achter deze nota)

Er zijn ook provincies, zoals Overijssel en Gelderland, die plannen hebben om stiltegebieden op te heffen zonder bezwaar van de landelijke overheid. Basis is de 40 decibel geluidsnorm, te vergelijken met het gefluit van vogels.

Stiltegebieden worden ook vermeld in de EU-richtlijn omgevingslawaai 2002/49/EG, waarmee duidelijk is dat ook Europa het belang ervan inziet.

2. Stiltegebieden, de oppervlakte in Zuid-Limburg.

In Nederland is 650.000 hectare aangewezen als stiltegebied. Dat lijkt veel, maar 200.000 ligt in de Waddenzee en 200.000 in de Zeeuwse wateren. Dan blijft er niet veel meer over.

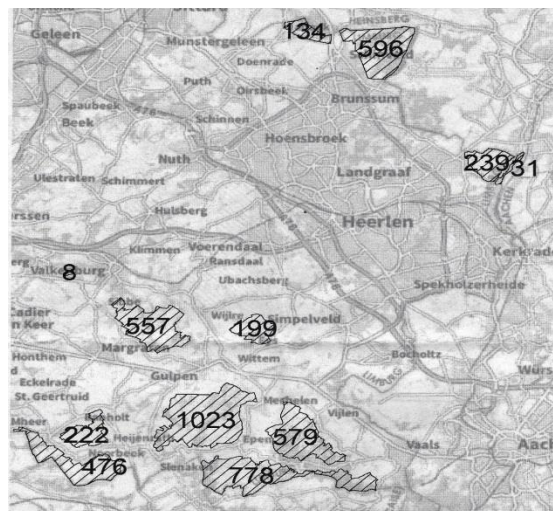
De stiltegebieden in Zuid-Limburg zijn verdeeld over 3 regio's, totaal 9 kleinere gebieden, alles bij elkaar 4862 ha.

- De regio in het noordoosten van Zuid-Limburg met 2 stiltegebieden, totaal 1000 ha.:
 - a. ten oosten en westen van Schinveld (730 ha.)
 - b. rond en westelijk van Rimborg (270 ha.).
- De regio in het midden van Zuid-Limburg, een cluster van 3 stiltegebieden, totaal 784 ha.:
 - c. Een groeve ten westen van Valkenburg (8 ha.), gebied Keutenberg – Gerendal (557 ha.), ten oosten van Wijlre (199 ha.).
- De regio met de meeste hectares is te vinden ten zuiden van de rijksweg Cadier en Keer en Vaals, 2 clusters van stiltegebieden, totaal 3078 ha.:
 - d. een cluster van 2 stiltegebieden, tussen Mheer en Noorbeek (476 ha.) en onder Banholt (222 ha.), (samen 698 ha.).
 - e. een cluster van 3 stiltegebieden, tussen Heijenrath en Mechelen (1023 ha.), ten oosten van Slenaken langs de grens met België (778 ha.), tussen Epen en Mechelen (579 ha.), (samen 2380 ha.)

De stiltegebieden in Zuid-Limburg zijn dus te verdelen in 3 kerngebieden: in het noordoostelijk deel, het middengebied en het zuidelijk deel van het Heuvelland.

Bron: de Volkskrant

Bron: Provincie Limburg

Vanwege de vele verspreid liggende woonkernen en verbindingswegen is het niet mogelijk om een groter aaneengesloten gebied als stiltegebied aan te wijzen. Daarom liggen hier meerdere kleinere stiltegebieden verspreid en op zich hoeft dat geen probleem te zijn. Het zou goed zijn om de stiltegebieden in het Zuidelijk deel van Zuid-Limburg toch als één stiltegebied te benoemen onder de naam 'Stiltegebieden Heuvelland'. Dat dit gebied onderbroken wordt door kernen en verbindingswegen is, gezien de historisch gegroeide structuur in het landschap, begrijpelijk.

Het Heuvelland is het meest landelijke gebied van Zuid-Limburg waar agrarische activiteiten en toeristisch-recreatieve bedrijven de belangrijkste bron van inkomsten zijn. Hoewel niet rechtstreeks van economisch belang dienen zeker ook de kwalitatieve natuur-, landschappelijke en cultuurhistorische waarden genoemd te worden en gelijkwaardig beschouwd te worden aan de economische waarden. Later tonen we aan dat ze wel degelijk een economisch belang hebben.

3. Stiltegebieden, de theorie in Limburg.

De provincie schrijft het volgende over de stiltegebieden: 'De bedoeling is dat in deze gebieden het gemiddelde geluidsniveau niet hoger is dan 40 decibel. Dat is te vergelijken met het geluid van vogels bij zonsopkomst. Daarnaast is het de bedoeling om alle onnatuurlijke geluiden zo veel mogelijk te voorkomen. Uitzonderingen bestaan uiteraard voor de noodzakelijke activiteiten van de agrarische sector.'

Spelregels stiltegebieden in Limburg.

Het is niet de bedoeling mensen uit de stiltegebieden weg te houden. De provincie wil graag dat bezoekers er juist van de rust en stilte kunnen genieten en momenten van bezinning kunnen vinden. Daarvoor zijn regels opgesteld.

Wat mag er wel?

- Rustig recreëren, wandelen en fietsen zijn toegestaan.
- Gemotoriseerd verkeer is alleen toegestaan op openbare wegen, dus niet 'off the road'.
- Voor cafés, restaurants, campings en dergelijke gelden de spelregels zoals afgesproken met hun gemeente (Activiteitenbesluit, Omgevingsvergunning).
- Soms zijn er geluiden die horen bij gewone werkzaamheden in stiltegebieden zoals het omzagen van bomen of boeren die machines gebruiken om hun land te bewerken. Deze geluiden zijn toegestaan.

Wat mag er niet?

- In stiltegebieden mag u niets doen dat lawaai maakt, dus u mag er geen lawaaiige apparaten gebruiken.
- Toertochten of wedstrijden met motorvoertuigen en bromfietzers (zoals Solex) zijn niet toegestaan.

Soms kun je wel toestemming aanvragen voor activiteiten met lawaai maar dat alleen met een noodzakelijke reden. (Bron: Provincie Limburg, Toetsingskader voor ontheffingen in stiltegebieden - actualisatie 2016)

Stiltegebied Keutenberg – Gerendal. Bron: archief SNG

4. Stiltegebieden, meerwaarde in het Nationaal Landschap Zuid-Limburg.

Uit de herijkingen en actualisaties die uitgevoerd zijn blijkt telkens weer dat er veel waarde wordt gehecht aan het in stand houden van de stiltegebieden. In eerste instantie uiteraard ten behoeve van het welzijn van mensen en daarmee ook van de gezondheid. Mensen hebben in deze jachtige tijd steeds meer behoefte aan rust en stilte. Plaatsen waar je even kan stilstaan voor bezinning en weer tot jezelf kan komen.

De maatschappij vergt steeds meer van burgers en het lijkt er steeds meer op dat de maatschappij het leven van burgers bepaalt en niet andersom.

De werkplek vraagt een steeds intensievere inzet met vaak de ergernis van extra belastende bureaucratie.

Consumptiegedrag wordt gestimuleerd omdat het werk schept maar niet omdat het consumeren gelukkiger maakt.

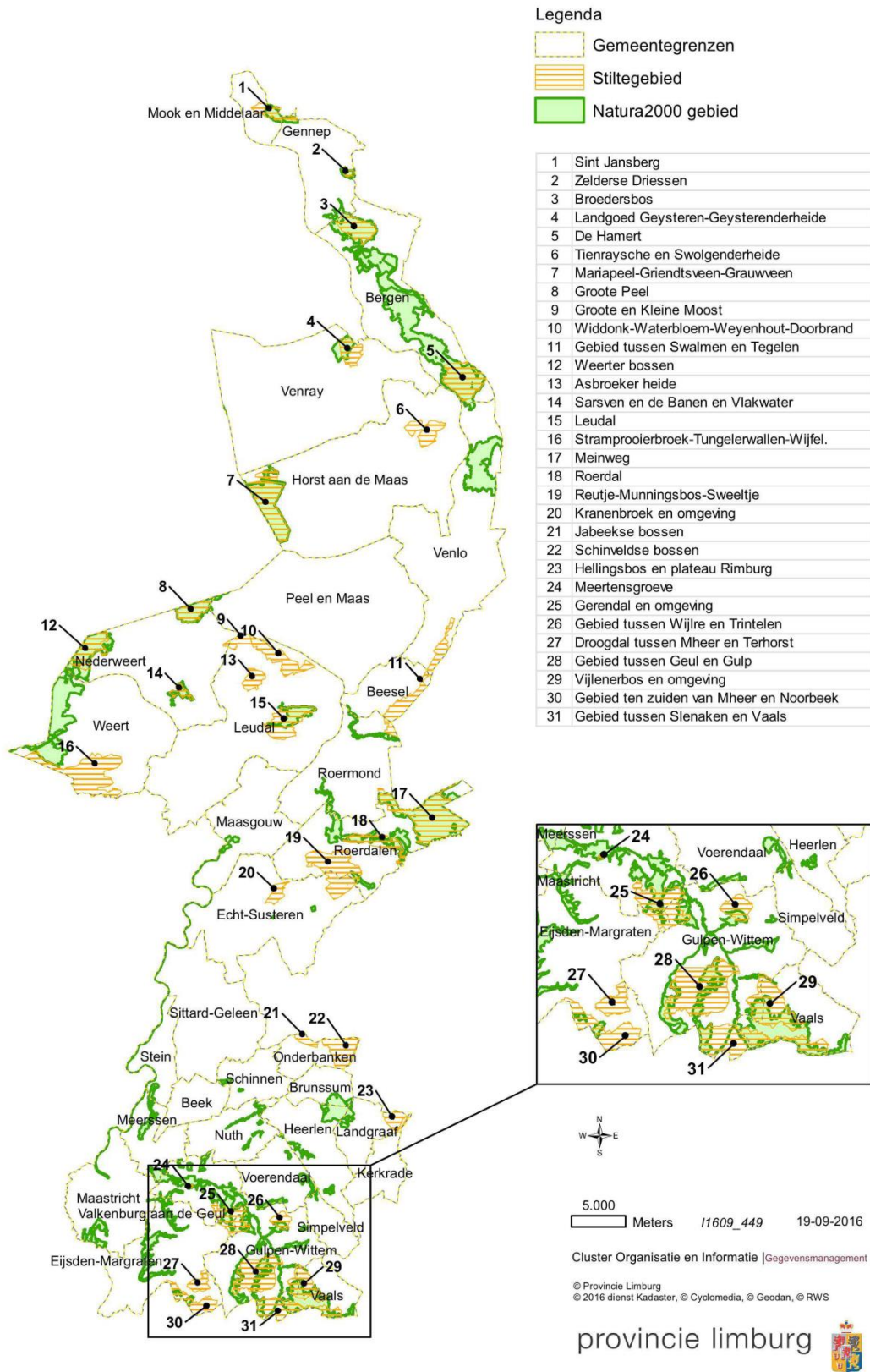
In zo'n maatschappij kunnen de stiltegebieden in het Nationaal Landschap Zuid-Limburg een belangrijke functie krijgen om mensen weer grip te laten krijgen op hun eigen leven in de samenleving.

Stiltegebieden zijn niet alleen belangrijk voor ons welzijn maar ook voor het voortbestaan van waardevol landschap, natuur en cultuurhistorische waarden. Het benoemen van een gebied tot stiltegebied geeft een extra garantie dat deze waarden geconserveerd worden, tenminste indien overheden bij hun ruimtelijke plannen voldoende respect tonen voor deze gebieden. Van een landschap genieten of cultuurhistorische monumenten bewonderen is in een rustig gebied meer ontspannend dan in een gebied met veel onnatuurlijke geluiden.

De dierenwereld raakt vaak verstoord door onnodig geluid in hun omgeving. De laatste jaren wordt veel onderzoek gedaan bij vogels en er blijkt wel degelijk een negatieve invloed van niet-natuurlijke geluiden op hun gedrag te zijn. Opvallend is, dat de stiltegebieden vaak samen vallen met Natura 2000 gebieden en gebieden met goudgroene waarden. Wellicht is dat de redding voor de stiltegebieden omdat Natura 2000 Europese bescherming geniet en stiltegebieden 'vogelvrij' zijn. Het toepassen van regels voor stiltegebieden kan een positief effect hebben op de mate van luchtvervuiling. Het is namelijk mogelijk om onnodige en ongewenste gemotoriseerde verkeersbewegingen tegen te gaan met voordelen voor zowel stilte als schone lucht. Zo kunnen stiltegebieden ook weer positieve invloed hebben op natuurgebieden.

Stiltegebied bij Noorbeek – Vroelen, nieuwe camping en nieuw wijndomein

Eerder schreven we al dat stiltegebieden wel degelijk een positief effect kunnen hebben op de economie van het gebied. Ecologische en economische ontwikkeling gaan dan hand in hand. Daarbij is aangetoond dat een groene omgeving een positieve invloed heeft op gedrag en intelligentie van kinderen (www.urgent.be/nl/actueel/kinderen-groen-woning)

Maar er bestaat in alle provincies, zeker in Limburg, een spanningsveld tussen het behoud van stiltegebieden en (economische) activiteiten. We proberen aan te tonen dat dit niet terecht is maar dat het probleem ligt in het maken van juiste keuzes (zie ook volgend hoofdstuk). Stiltegebieden bezitten een economische waarde die meestal pas in tweede instantie zichtbaar wordt:

- Als je regelmatig je hoofd leeg kan maken in een landschappelijk aantrekkelijk gebied met rust en stilte, dan heeft dat rechtstreeks een positieve invloed op de gezondheid van mensen en de kosten voor gezondheidszorg en ziekte-uitkering.
- Als je regelmatig je accu kan opladen door momenten van rust en stilte, kun je je werk beter invullen en zal uitval door ziekte zeker verminderen. Ook dat zal een positieve invloed hebben op de kosten die gepaard gaan met maatschappelijke uitval en kosten voor gezondheidszorg en ziekte-uitkering.
- Het belangrijkste is uiteraard dat een mens zich gelukkig voelt en stiltegebieden kunnen hieraan bijdragen. Misschien is dit aspect niet in geld uit te drukken omdat het een kwalitatieve waarde is en geen kwantitatieve.
- Niet alleen bewoners, ook toeristen en recreanten weten het landschap met zijn stiltegebieden zeer te waarderen. Als bezoekers laten ze veel geld achter en dragen bij aan de welvaart van vele duizenden bewoners. Als deze waarden verdwijnen dan verdwijnen ook de bezoekers die hiervoor komen en dus ook de inkomsten. Wellicht worden deze inkomsten vervangen door inkomsten van 'pretparktoeristen' als we alles in het landschap toelaten. Maar het is de vraag of je hier blij mee moet zijn gezien meerdere negatieve gevolgen.

5. Stiltegebieden, de praktijk in het Nationaal Landschap Zuid-Limburg.

Eerst iets over luchtvaart en toetsing overschrijdingen richtwaarden geluid:

In de provincie Limburg wordt bijvoorbeeld het vliegtuiglawaai niet meegeteld. Hiermee wordt de luchtvaart, als één van de belangrijkste veroorzakers van geluidhinder, niet meegeteld en dat is onbegrijpelijk.

Daarnaast is het mogelijk ontheffing te verkrijgen voor geluid dat niet binnen de regels past. Hierin ligt natuurlijk het gevaar dat ontheffingen te pas en te onpas gegeven worden.

Hoe ziet verder de praktijk van de stiltegebieden uit? Hierop probeert deze nota in de volgende hoofdstukken antwoord te geven.

a. Activiteiten met overschrijdingen richtwaarden geluid en toetsing in stiltegebieden:

In alle provincies waaronder Limburg worden in een Verordening (in een Provinciale Milieu Verordening of Omgevingsverordening) regels gesteld die ervoor moeten zorgen dat de rust in de stiltegebieden wordt behouden. Veelal betreft het een aantal verbodsregels voor het gebruiken van lawaaige toestellen en een verbod voor motorvoertuigen buiten de openbare weg. Ook toertochten zijn verboden en er worden restricties gesteld aan vaarsnelheden op open water. Verder zijn er meestal mogelijkheden voor het krijgen van ontheffingen en vrijstellingen opgenomen. De vraag is op welke wijze deze aanvragen voor ontheffing getoetst worden. Dat zal neerkomen op een afweging van andere belangen tegenover het belang van rust en stilte in het betreffende stiltegebied. Gebiedseigen geluiden zijn uiteraard toegestaan.

b. Handhaving van en in stiltegebieden:

De gebrekkige handhaving en gebruikmaking van uitzonderingsregels vormen overal een punt van zorg. Daarbij is het vaak vaag wie verantwoordelijk is. Veel provincies, waaronder Limburg, vinden

dat gemeenten ook meer moeten doen aan handhaving. Hierdoor ontstaat uiteraard een vacuüm in een afdoende handhaving.

Het beleid van overheden is gericht op het koesteren van stiltegebieden maar helaas gebeurt het maar al te vaak dat juist deze overheden activiteiten vergunnen die niet in of vlak bij stiltegebieden passen. Dan ontstaat de situatie waarin de overheid zijn eigen overtreding moet handhaven...

c. Stimuleringsbeleid stiltegebieden:

Weinig provincies hebben een actief stimuleringsbeleid voor uitbreiding en versterking van stiltegebieden. De provincie Limburg ziet wel allerlei (economische) kansen voor gemeentelijk stimuleringsbeleid maar dan voor activiteiten van ondernemers t.a.v. een combinatie van natuurbeleving, (extensieve) recreatie en toerisme, ook in de stiltegebieden van het Nationaal Landschap Zuid-Limburg. Maar de vraag is welke bescherming de Provincie en gemeenten bieden t.b.v. het behoud van de waarden van het stiltegebied en welke bijdrage ze willen leveren om deze waarden verder te ontwikkelen.

d. Stiltegebieden en bezoekers:

Visit Zuid-Limburg maakt op haar website op gepaste wijze PR voor een aantal stiltegebieden in het Heuvelland. Dit toont aan dat stiltegebieden wel degelijk economische waarde kunnen hebben omdat ze interessant blijken te zijn voor het ontwikkelen van een soort toerisme dat past bij het waardevolle gebied dat het Heuvelland is. Maar dan moeten overheden stiltegebieden wel koesteren.

Stiltegebied Keutenberg – Gerendal. Bron: Visit Zuid-Limburg

Op de website van Visit Zuid-Limburg (<https://www.visitzuidlimburg.nl/ontdek/heuvelsdalen/stiltegebieden/>) staat de volgende tekst:

Stil was nog nooit zo bijzonder

In de vele stiltegebieden die Zuid-Limburg rijk is, kom jij en vooral je geest tot absolute rust. Je ogen en je gedachten glijden over heuvels en dalen en langzaam voel je dat je kalm wordt. Even alleen aandacht voor jezelf, de natuur en de dagelijkse sleur laat je voor wat het is. We selecteerden 6 natuurspots met stiltegebieden waarvan je vol energie weer terug komt belooft!

Vervolgens worden ze voorgesteld onder de titel '6 natuurspots met stiltegebieden om je energie op te laden'. Hieronder als voorbeeld een beschrijving van nummer 1 van de 6:

Gerendal bij Schin op Geul:

Een natuurgebied vol hellingbossen, hoogstamboomgaarden, weilanden en heggen. Het middelste en onderste deel is stiltegebied. Zo mooi zag je ze nog nooit! De grazende kudde Mergellandschapen maakt het idyllische plaatje compleet. Bekijk de 5 mooiste wandelroutes!

Met deze informatie laat Visit Zuid-Limburg zien dat ze grote waarde hechten aan stiltegebieden en dat er ook kansen zijn voor ondernemers om hiermee op een gepaste manier werk en inkomen te verwerven.

e. Stiltegebieden en bewoners:

Behalve het gegeven dat stiltegebieden een bijdrage leveren aan een (toeristische) bron van inkomsten, zijn ze uiteraard ook van belang voor het welzijn van de inwoners van Zuid-Limburg. Deze regio is immers dicht bevolkt in een band die loopt van zuidwest via het noorden naar zuidoost. Zelfs het landelijke middengebied, het Heuvelland, kent een relatief grote bevolkingsdichtheid.

In het noorden van Zuid-Limburg bevindt zich een uitgestrekt gebied met zware chemische industrie (Chemelot) en bovendien wordt deze regio ook nog eens doorkruist met een aantal zeer drukke autosnelwegen (A2, A67 en A79). Daarbij hebben we te maken met Maastricht Aachen Airport in het westen, het AWACS militair vliegveld vlak over de grens in het oosten en op slechts 20 kilometer ten zuidwesten van het gebied de vrachtluchthaven Liège Airport.

Dit maakt het veilig stellen van gebieden met rust en stilte in dit bijzondere landschap geen luxe maar noodzaak voor het welzijn en de gezondheid van de mensen.

f. Stiltegebieden en landschap, natuur en cultuur(historie):

Landschap ervaar je niet alleen met je ogen maar met al je zintuigen. Natuurlijk, je kijkt naar een landschap maar als zich daarin steeds meer opslagloodsen bevinden en sprake van druk verkeer is, dan bepaalt dat hoe je zo'n landschap beleeft/ondergaat/ervaart. Maar wil je een landschap vol rust en stilte echt ervaren dan moet je het ook echt zien, de kleinschalige elementen en de afwisseling zonder storende elementen.

Dat geldt ook voor de zintuigen reuk en gehoor. Je staat niet meer stil bij bijvoorbeeld de stank van gassen van fossiele brandstof of drijfmest, maar daarentegen kun je ook bewust de geuren opsnuiven van bloesem, fris groene weides en bossen. Je kunt de herrie van vliegtuigen en knetterende motoren horen, maar je kunt ook bewust luisteren naar de natuurlijke geluiden van vogelzang en kabbelende beekjes.

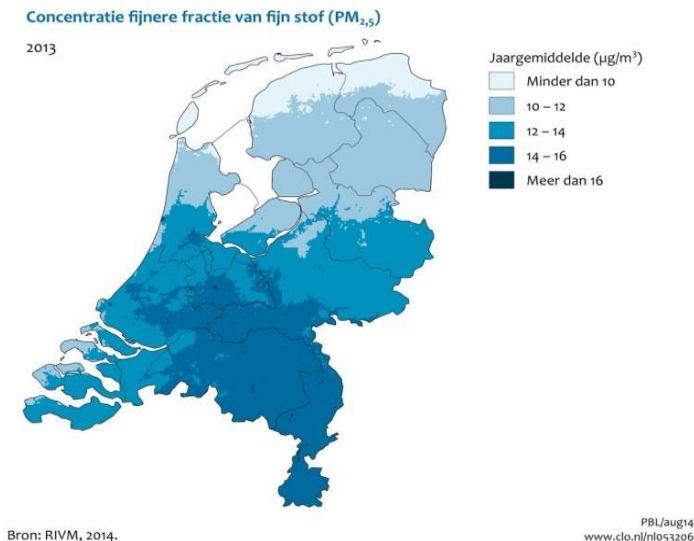
Het Heuvellandschap zal je pas werkelijk ervaren als je niet alleen kijkt, maar het mooie ook ziet, je reukorgaan vanwege stank niet uitschakelt, maar daarentegen wel de natuurlijke geuren in je opneemt, irritant geluid niet wegdrukt, maar wel naar de natuurlijke geluiden kunt luisteren. De aanwezigheid van stiltegebieden vormt hiertoe een voorwaarde en deze gebieden zullen dit waar maken indien de regels t.b.v. hun behoud en bescherming worden nageleefd.

Dood gereden das in stiltegebied. Bron: archief SNG.

Natura 2000- en goudgroene natuurgebieden worden vaak door menselijk handelen beschadigd (waarbij opgemerkt dient te worden dat een intact kleinschalig agrarisch landschap zonder gebruik van kunstmest en chemische bestrijdingsmiddelen een waardevolle aanvulling kan zijn voor de natuurwaarden, ook al is het cultuurland). Menselijk handelen kan de flora en fauna ernstig schaden. Voorbeelden zijn de verschillende vormen van vervuiling van lucht, bodem en water, maar ook monocultuur, toenemende bebouwing en verkeersbewegingen.

Stiltegebieden en het naleven van de voorwaarden ervan hebben een positieve invloed op voornoemde factoren. Dat de lucht in het Nationaal Landschap Zuid-Limburg nu al tot één van de slechtste van Nederland behoort, laat onderstaande kaart van het RIVM zien. Ook in de stiltegebieden heeft de lucht bijvoorbeeld een hoog gehalte aan fijnstof.

De cultuur(historische) waarden in het Nationaal Landschap Zuid-Limburg staan onder druk. Niet voor niets heeft het gebied de status van Nationaal Landschap. De status 'Landschapspark' zou een betere bescherming kunnen bieden maar dat is vanwege tegenstrijdige belangen niet opportuun. Het landschap is op zich al een waardevol cultuurerfgoed dat ontstaan is in de tijd dat boeren voor voedselvoorziening het land bewerkten en onderhielden. Tegenwoordig betreft het hoofdzakelijk agrarische ondernemers die gericht zijn op maximale productie. Daarnaast bezit het gebied tal van bijzondere (cultuur)historische monumenten die wat de bodem betreft teruggaan tot het krijt-carboontijdperk en wat bebouwing betreft tot het stenen tijdperk waarbij de perioden vanaf de Romeinen tot en met de Renaissancetijd speciaal genoemd kunnen worden. Aan de beleving van al deze waarden kunnen stiltegebieden substantieel bijdragen door het scheppen van rust en stilte in het betreffende gebied.

6. Bedreigingen stiltegebieden in het Nationaal Landschap Zuid-Limburg.

De stiltegebieden in het Heuvelland zijn relatief klein maar liggen op korte afstand van elkaar. Daarom kunnen ze elkaar versterken. Dat ertussen gebieden liggen met een hogere bevolkingsdichtheid hoeft geen nadeel te zijn als je de historisch gegroeide demografische kenmerken van het gebied als cultuurhistorische en landschapswaarden ziet tussen de stiltegebieden, dus als één geheel.

Het zou wat ons betreft dus goed zijn om te spreken van één 'Stiltegebied Heuvelland' dat onderbroken wordt door historisch gegroeide woongebieden met bijbehorend geaccepteerde geluiden. Als we het over bedreigingen hebben laten we de invloed van deze huidige tussengebieden dan ook buiten beschouwing maar gaan we wel in op andere ontwikkelingen die sinds de oprichting van de stiltegebieden een negatieve invloed hebben.

NEFOM, Nederlandse Federatie Omgevingslawaai Motorevoertuigen, heeft in 2021 bij de verkiezing van het meest lawaaiig stiltegebied, het Stiltegebied Vijlenerbos (en vlakbij gelegen stiltegebieden) een speciale "eervolle vermelding" gegeven vanwege de verschillende bedreigingen. Hieronder beschrijven we de grotere bedreigingen voor de stiltegebieden in het Heuvelland.

a. Verstedelijking en verkeerstoename.

Overheden maken de regels voor het bouwen van woningen in het Heuvelland telkens weer soepel.

Nieuwe bouw mogelijkheden in de dorpskernen zijn de oorzaak dat tussen de deelgebieden van het stiltegebied weer nieuwe woonwijken ontstaan.

Dit betekent kwaliteitsverlies van het landschap, maar het heeft ook een negatieve invloed op de stiltegebieden vanwege de toename van bebouwing, het aantal bewoners.

Deze toename zorgt ook uiteraard voor toename van verkeer en dus ook voor meer onnatuurlijk geluid en luchtvervuiling.

Je kunt natuurlijk vinden dat iedereen het recht heeft om in een zeer aantrekkelijk landschap te wonen. Maar als iedereen in dat mooie landschap wil gaan wonen dan is er binnenkort geen waardevol landschap met stiltegebieden meer.

Er zullen dus duidelijke grenzen gesteld dienen te worden om het Heuvellandschap met zijn stiltegebieden voor iedereen te behouden. Daartoe zullen keuzes gemaakt moeten worden. Die worden, gezien plaatselijke tegenstrijdige belangen en het soms bestaande 'ons kent ons' beleid, niet altijd duidelijk uitgevoerd.

b. Toeristische accommodaties en verkeerstoename.

Het komt maar zeer zelden voor dat aanvragen voor uitbreiding toeristische van accommodaties door overheden worden afgewezen. Dit heeft volgens SNG dat te maken met een overwaardering van economische argumenten.

Ondanks een verzadiging van het aanbod worden elk jaar nieuwe overnachtingsaccommodaties voor toeristen via de omgevingsvergunning aangevraagd en vergund in het Heuvelland en vaak direct in of dicht bij stiltegebieden.

Het stiltegebied waar toeristische accommodaties zijn gepland: Landgoed Kleine Peul. Bron: SNG.

Overheden rekenen zich graag rijk met weer een vakantiepark maar beseffen nauwelijks welke schade ze aanrichten aan landschap en stilte in het Heuvelland. De uitbreiding van overnachtingsplekken per aanvraag belooft van enkele tientallen tot honderden per aanvraag. In enkele gevallen wordt salamitactiek toegepast, wat betekent dat in enkele opeenvolgende jaren achtereenvolgens aanvragen worden ingediend waardoor de toename in eerste instantie lijkt mee te vallen.

In gemeentes wordt wel gesproken over een eventuele beperkte toename, maar dan aan de rand van het Heuvelland. Maar indien midden in het gebied waar ook de stiltegebieden liggen toch weer een aanvraag wordt gedaan 'is het vlees zwak'. Ook hier zien we beleid dat beïnvloed wordt door een 'ons kent ons' mentaliteit of de zucht naar meer gemeente-inkomsten zoals bijvoorbeeld de toeristenbelasting.

Daarbij zien we dat de provincie boter op het hoofd heeft en graag de andere kant op kijkt, ondanks verschillende onderzoeksrapporten die de schade aantonen en waarschuwen voor de gevolgen.

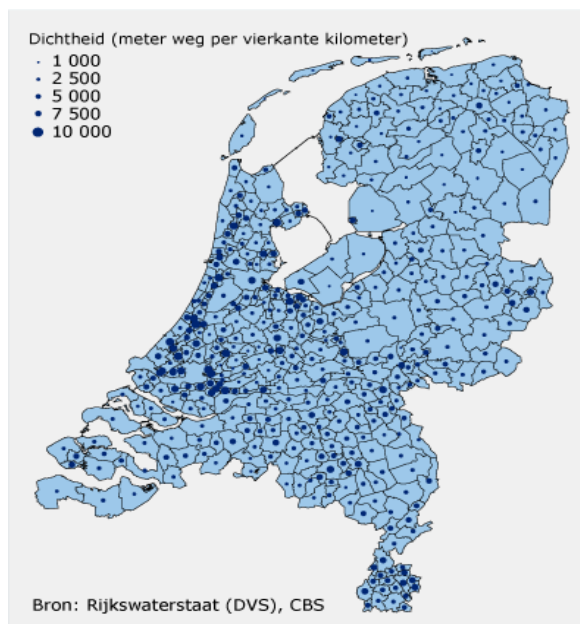

Uitbreiding vakantiepark Euverem. Bron: eigen archief.

Nadat het vakantiepark opgeleverd is zien we vaak dat de vakantiehuisjes voor verkoop aan particulieren, die niet weten waar ze met hun geld naar toe moeten, aangeboden worden. Het verkoopbedrijf gaat dan voor snelle winst ten koste van een duurzaam landschap. De huisjes van particuliere eigenaren en niet-verkochte huisjes worden vaak aangeboden aan arbeidsmigranten en kunnen duur per bed verhuurd worden.

Dit verschijnsel leidt tot toename van ongewenste verkeersbewegingen ten koste van natuur en stiltegebieden.

Het afremmen van toename van overnachtingsplaatsen in het Heuvelland dient beslist onderdeel te worden van beleid omdat dit meerdere positieve effecten heeft.

Het dichte verharde verkeerswegennet in Nederland.

c. Verkeersbewegingen door dagjesmensen.

Niet alleen door toename van overnachtingsmogelijkheden, ook door mensen die een dagje het gebied bezoeken neemt het aantal verkeersbewegingen toe. Uiteraard met alle nadelen van dien voor stiltegebieden in het Heuvelland, omdat veel wegen direct langs of door het stiltegebied lopen en gewoon toegankelijk zijn.

Het Stiltegebied Heuvelland, waaronder de stroken tussen de verschillende deel-stiltegebieden, wordt veel bezocht door dagjesmensen die met hun auto of ander, op fossiele brandstof rijdend, voertuig door het gebied rijden.

Helaas loopt door het gebied ook nog eens de Mergellandroute, een zeer populaire route voor gemotoriseerd verkeer. De populariteit trekt veel toeristen aan die voor hun plezier in de auto of op

de motor de 110 kilometer lange route door het Heuvelland willen rijden. Het is niet het soort recreatie waar het Heuvelland en de stiltegebieden op zitten te wachten vanwege de geluidshinder en luchtvervuiling.

Een zeer slechte zaak is, dat organisaties als de ANWB deze route nog meer populair maken door artikels erover te publiceren. Ook deze vorm van toerisme is dus bijzonder schadelijk. De enige oplossing is een beleid dat gericht is op vermindering van gemotoriseerde verkeersbewegingen. Voorbeelden van mogelijkheden hiertoe zijn:

- geregelde controle op de herrie die motorrijders produceren (sportuitlaten)
- afsluiten van wegen voor gemotoriseerd verkeer
- overleg met de ANWB om geen reclame meer voor gemotoriseerd verkeer in Zuid-Limburg te maken

P.R. voor autotoerisme in het Heuvelland. Bron: ANWB december 2020.

d. Grootschalige intensieve agrarische activiteiten.

De agrarische sector is sterk onderhevig aan verandering: van kleinschalig naar grootschalig en van extensief naar intensief. Dit heeft alles te maken met het huidige verdienmodel waarin steeds meer sprake is van opbrengstmaximalisatie op korte termijn.

Kleinschalige landschapselementen worden daartoe vernietigd en verschillende akkers vergroot tot één groot perceel waardoor grote, lawaai-producerende landbouwvoertuigen, ingezet moeten worden.

Het gebruik van zeer grote landbouwmachines met meer geluid produceren heeft zo vlak mogelijke oppervlaktes waar op een eenvoudige manier snel veel werk gedaan kan worden. Kleinschalige landschapselementen liggen dan in de weg.

Door de veranderende agrarische sector groeit de behoefte aan megaloodsen en -stallen waarin grote hoeveelheden industrieel-agrarische producten opgeslagen worden en vele duizenden dieren gehouden worden.

Deze loodsen en stallen zijn doorgaans onaantrekkelijke objecten die het landschap verlelijken en het genieten van de schoonheid van het landschap verstoren.

'Verlooding' brengt bovendien een ander soort verkeersbewegingen met zich mee:

grote trucks moeten de opgeslagen producten afvoeren naar elders en veroorzaken hiermee de nodige extra geluidshinder en stank.

Samenvattend: Indien agrarische activiteiten een industrieel karakter krijgen dienen deze schadelijke activiteiten uit het Heuvelland verplaatst te worden naar industrieterreinen aan de rand van het gebied.

Bedrijf met tienduizenden kippen in Reijmerstok. Bron: Archief SNG.

e. Luchthavens.

Vliegtuigen van luchthavens zorgen veelvuldig voor enorme geluidsoverschrijdingen.

Rond de stiltegebieden in het NLZL bevinden zich op korte afstand een drietal luchthavens. Deze zijn zeer verstorend omdat ze over de stiltegebieden landen en opstijgen:

Maastricht Aachen Airport ligt binnen het Nationaal Landschap Zuid-Limburg; AWACS Geilenkirchen, waar de zwaar vervuulende en enorme herrie veroorzakende AWACS-toestellen gestationeerd zijn, ligt aan de rand net over de grens in Duitsland; Liège Airport ligt op nog geen 20 kilometer achter Eijsden in België.

De stiltegebieden in het zuiden van het Heuvelland hebben last van zowel MAA, tussen 6.00 uur en 23.00 uur als van Liège Airport 24 uur per dag. De stiltegebieden rond Schinveld in het noordoosten hebben vooral last van AWACS. De overschrijdingen gaan vaak over de 100 decibel heen terwijl een grens van maximaal 40 decibel wenselijk is.

Wellicht vormt het grote aantal vliegbewegingen boven de stiltegebieden wel de grootste verstoring.

Actie tegen geluidshinder MAA. Bron: archief SNG.

f. Helikoptervluchten.

Een ander gevaar dat uit de lucht komt vallen zijn recreatieve vluchten met helikopters.

Elk jaar kunnen bedrijven die recreatieve helikoptervluchten aanbieden een ontheffing aanvragen om over het Heuvelland te mogen vliegen.

Gezien de spreiding van de stiltegebieden zal overlast en dus overtreding van de 40 decibel regel niet te voorkomen zijn. De enige oplossing is dan ook een algemeen verbod voor recreatieve vluchten boven het Heuvelland.

Tekst op de site van Heli air: VIP vervoer per helikopter. Wat dacht u van een bruidsvlucht, het ophalen van een gast van Schiphol of op een snelle manier naar Spa Francorchamps om de F1 races te kijken? HeliAir regelt het voor u! VIP vervoer wordt uitgevoerd met één van onze luxe uitgevoerde helikopters. Wij zorgen ervoor dat u zorgeloos en op de meest efficiënte manier van A naar B wordt gebracht!

g. Nieuwe economische activiteiten.

Dit zijn activiteiten die niet passen in of op korte afstand van een stiltegebied. Ook elders in het buitengebied zijn dit storende elementen.

Activiteiten als pop-up restaurants, zoals op de helling tussen Fromberg en Colmont midden in de open ruimte, blijken helaas ook te kunnen rekenen op enthousiasme van overheden.

Ondernemers zoeken telkens binnen wettelijke grenzen nieuwe mogelijkheden voor commerciële activiteiten en helaas gaat een aantal van deze activiteiten ten koste van rust en stilte, landschap en natuur. Bovendien vinden ze maar al te vaak plaats in de onmiddellijke nabijheid van stiltegebieden.

Opbouw pop-up restaurant midden in het buitengebied, dichtbij een stiltegebied. Bron: archief SNG.

Nieuwe economische activiteiten, zoals het Wijndomein in het stiltegebied Roth, zijn activiteiten die in of in de buurt van stiltegebieden plaatsvinden en schadelijk zijn.

Nieuwe economische activiteiten verstoren de rust en stilte. Overheden staan meestal erg welwillend gezien hun positieve houding. Maar het betreft wel een nieuwe uitbuiting van het landschap en verliezen daarmee integrale afwegingen maar al te graag uit het oog.

Niet alleen de activiteit zelf veroorzaakt natuur- en milieuschade, het heeft ook de verkeers-aanzuigende werking tot gevolg.

In het voorbeeld van het pop-up restaurant bij Fromberg was er wekenlang sprake van aan- en afrijdend werkverkeer ten behoeve van de opbouw en later de afbraak van het pop-up restaurant op smalle, veel door recreatieve fietsers gebruikte, landweggetjes. Wekenlang reden honderden klanten af en aan naar dit pop-up restaurant, velen ook in de donkere uren.

Dat dit verkeer ook langs stiltegebieden gaat is dan het nadelige gevolg van overheden die een gefragmenteerd en niet integraal overwogen beleid met foute besluitvorming tot gevolg.

De provinciale overheid werkt met ambtelijke themagroepen, landbouw, landschap en vrijetijdseconomie die elk een eigen beperkte blik hebben.

Daarnaast krijgt verkeeraspect facultatief apart aandacht. Bovengenoemde ambtelijke themagroepen geven elk apart advies vanuit hun eigen beleidskaders waardoor integrale afweging ontbreekt. Nog los van het gegeven dat in deze themagroepen kritische leden ontbreken of ver in de minderheid zijn. Tunnelvisie komt dan gauw om de hoek kijken.

Hierdoor verlenen overheden maar al te gauw vergunningen, vaak zonder rekening te houden met integrale beleidsafwegingen en bestaande beleidsregels. Afspraken uit het verleden blijken zelden een garantie te bieden voor behoud van deze waarden in de toekomst.

7. Een aanzet tot een betere bescherming van stiltegebieden.

Het belang van stiltegebieden staat buiten discussie. Toch is het de vraag hoe stiltegebieden beter beschermd kunnen worden tegen de bedreigingen zoals ze benoemd zijn in het vorige hoofdstuk. De stiltegebieden in het Noordoosten van Zuid-Limburg kennen slechts één daadwerkelijke bedreiging, maar dat is er dan ook een van de supercategorie: AWACS vlak over de grens in Duitsland. Omdat de vliegtuigen van de betreffende luchtmachtbasis Geilenkirchen niet voldoen aan de, in heel Europa gangbare, geluidsnormen dient de Nederlandse overheid de eigenaar van de basis, de NAVO, duidelijk te maken dat het luchtruim boven Nederland gefaseerd gesloten wordt voor de betreffende vliegtuigen. Dit is niet alleen een overheidsplicht ten behoeve van de bescherming van de stiltegebieden, maar nog belangrijker, de burgers beschermen tegen de immense geluidsoverlast. Indien de overheid dit nalaat pleegt ze een misdrijf. Het lawaai van de vliegtuigen boven de stiltegebieden boven Schinveld is heel erg ver boven de normen die acceptabel geacht worden voor een gezonde leefomgeving.

Citaat bij de verkiezing van meest lawaaiig stiltegebied van Nederland (NEFOM, 2021):

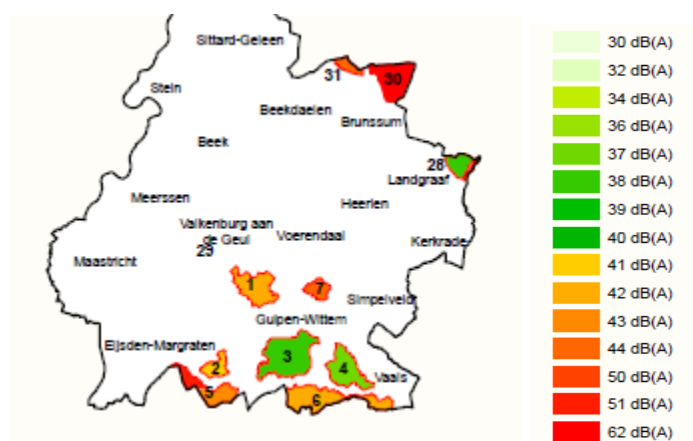
Bij deze draag ik de Teverse heide die deels in Beekdaelen ligt en verbonden is met de Brunssummerheide die ligt in Brunssum en Heerlen voor als lawaaiigste stiltegebied. Via geluidmeetnet wordt er 110 dB aantoonbaar gemeten veroorzaakt door de NAVO AWACS vliegtuigen die opstijgen vanaf Geilenkirchen.

Na 30 jaar lijdt de natuur de mens en dier onder deze herrie en uitstoot en is een burger niet uit te leggen waarom duurzaamheid voorop staat terwijl de overheid onverhoopt vast houdt aan Vliegbewegingen enkel gericht op oefeningen in een dicht bevolkt gebied in een stille zone vol natuur. Een elektrische grasmaaier leidde tot een verbaal maar de AWACS verstoren meerdere keren per dag de stilte en de gezondheid.

Vandaar mijn voordracht, S. E. Brunssum

De stiltegebieden in het zuidelijk deel van Zuid-Limburg worden bedreigd door een complex aan factoren, zoals in het vorig hoofdstuk beschreven, daarom zijn de oorzaken om die reden moeilijker te bestrijden. Voor alle voornoemde oorzaken van de teloorgang van stiltegebieden worden in dit hoofdstuk mogelijke oplossingen beschreven die kunnen bijdragen aan een betere bescherming.

Stiltegebieden met geluidsoverschreidingen

1. Gerendal en omgeving
2. Droogdal tussen Mheer en Terhorst
3. Gebied tussen Geul en Gulp
4. Vijlenerbos en omgeving
5. Gebied ten zuiden van Mheer en Noorbeek
6. Gebied tussen Slenaken en Vaals
7. Gebied tussen Wijlre en Trintelen
28. Hellingsbos en plateau Rimborg
29. Meertensgroeve
30. Schinveldse bossen
31. Jabeekse bossen

a. Verstedelijking en verkeerstoename.

Om rust en stilte in het Heuvelland niet verder aan te tasten, is het van belang om zeer prudent om te gaan met het bouwen van nieuwe woningen in en om stiltegebieden. Willen bewoners van Zuid-Limburg en de vele gasten in het gebied kunnen blijven genieten van de rust en stilte in het Heuvelland, dan is het absoluut nodig dat er geen toename van nieuwbouw in het gebied ontstaat. Mede vanwege de verkeerstoename die schadelijk is voor het gebied.

Noodzakelijke woningbouw dient aan de randen van het Nationaal Landschap en in de stedelijke gebieden plaats te vinden.

b. Toeristische accommodaties en verkeerstoename.

Wat voor woningbouw in het gebied geldt, geldt zeker ook voor de toename van toeristische accommodaties. Nog steeds laten gemeentes toe dat er vakantiehuisjes gebouwd worden zonder dat de behoefte daadwerkelijk is aangetoond. Toch worden vergunningen nog steeds afgegeven.

Één van de toeristische accommodaties bij Schin op Geul. Bron: Archief SNG.

Veel van deze nieuwbouw wordt na enige tijd verkocht aan particulieren die hun huisje vervolgens verhuren aan bijvoorbeeld arbeidsmigranten. Maar al te vaak worden de huisjes (voor veel geld) verhuurd aan even veel mensen als dat er bedden in het huisje passen. Alle nadelen die dit veroorzaakt voor rust en stilte zijn eerder reeds uitgebreid beschreven. Het gaat in dit geval dus niet eens om toeristen te laten genieten van een steeds voller Heuvelland maar om het verdienen van geld ten koste van het Heuvelland.

Dit probleem kan alleen opgelost worden indien er onmiddellijk een stop gezet wordt op het bouwen van nog meer recreatieovernachtingsmogelijkheden als vakantiehuisjes, glampings e.d. Dit houdt ook in dat er een rem komt op de groei van het aantal toeristen dat naar het Heuvelland komt en dat is precies wat dit gebied behoeft.

c. Verkeersbewegingen door dagjesmensen.

Eigenlijk gaat het niet alleen om verkeersbewegingen door bezoekers die van huis uit een 'dagje Heuvelland' met de auto of motor willen rijden maar ook de toeristen die overnachtingen geboekt hebben en dan met eigen auto, motor, maar vooral ook met gehuurde bromscooters, op fossiele brandstof het Heuvelland teisteren. Daarmee veroorzaken ze ook geluidsoverlast in stiltegebieden omdat veel toeristische wegen kort bij stiltegebieden lopen. Het is niet terecht om verkeersoverlast in het Heuvelland slechts excessen te noemen. Het onderzoeksrapport in opdracht van de lijn 50 gemeenten benoemt dit zo maar de overlast is structureel waardoor het begrip excessen niet meer passend is.

Overwegingen:

Ten eerste: Dit probleem oplossen is niet makkelijk, zeker als je uitgaat van het begrip excessen. Daarom dient de verkeersoverlast in het Heuvelland allereerst gezien te worden als een structureel probleem. Zonder dit inzicht wordt het niks.

Ten tweede: Overheden zullen zich de houding dienen eigen te maken om het belang van natuur, landschap en leefmilieu, waar stiltegebieden bij horen, gelijkwaardig te beoordelen als economische belangen. Zonder zo'n verandering in houding wordt het niks.

Ten derde: Het ontbreken van betrokkenheid van bewoners die de daadwerkelijke overlast ervaren en belangenorganisaties die opkomen voor natuur, landschap en stiltegebieden kan niet leiden tot efficiënte maatregelen en effectieve oplossingen. Betrokkenheid is noodzakelijk.

Toch kunnen zonder veel problemen al maatregelen genomen worden:

- uitfasen van bromscooters op fossiele brandstof en vervangen door elektrisch aangedreven exemplaren.

Dagtoerisme met een grote bron van geluid en luchtvervuiling door fossiele brandstofmotoren.
Bron: Bestemming Zuid-Limburg 2030, Bureau Buiten in opdracht van gemeentes en provincie.

- onderzoeken welke wegen afgesloten kunnen worden voor doorgaand gemotoriseerd verkeer om en in de stiltegebieden, ook voor recreatieve wandelaars en fietsers.
- elke vorm van PR voor het gemotoriseerd berijden van wegen in de buurt van stiltegebieden ontmoedigen. Dat betekent ook dat de Mergellandroute, die tussen stiltegebieden door loopt, dient te verdwijnen.
- meer transferiums aan de randen van het Nationaal Landschap Zuid-Limburg. Auto uit, OV in, of op de (elektrische) fiets of als wandelvertrekpunt.

Natuurtransferium. Bron: Natrans.

- Het openbaar vervoer klantgericht maken. Dat betekent o.a. vraaggericht aanbod, laagdrempelig gebruik en service op afroep.

N.B. MTB routes door stiltegebieden geven, in tegenstelling tot wandelaars, veel onrust en dienen hier niet aangelegd te worden.

d. Grootschalige intensieve agrarische activiteiten.

Door de intensivering van de landbouw worden grotere en zwaardere machines ingezet. Hoewel landbouwgeluid als acceptabel geluid beschouwd wordt is de toename van die geluiden door grotere machines in of in de buurt van stiltegebieden niet wenselijk.

De oplossing ligt voor de hand: Het stimuleren van een vorm van landbouw met respect voor kleinschalige landschappen met als gevolg kleinere machines. Landbouwproductie en landschapswaarde als gelijkwaardige zien.

Verstoring door grote landbouwmachines.
Bron: Wikipedia.

Loodsen in het Heuvelland.
Bron: archief SNG.

Maar ook het plaatsen van megaloodsen in het Heuvelland heeft negatieve invloed op de stiltegebieden. De loodslen dreigen (zoals bij Trintelen) geplaatst te worden vlak bij stiltegebieden en dat levert ook nog eens extra verkeerslawaaï op.

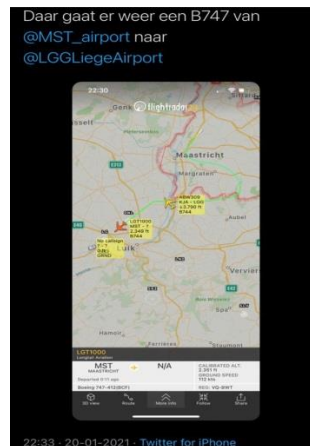
e. Luchthavens.

De stiltegebieden hebben last van maar liefst drie luchthavens.

De landelijke overheid heeft onterecht het luchtruim boven het zuidelijk deel van Zuid-Limburg overgedragen aan België. Hierdoor kan Airport Liège hiervan gebruik maken. De vliegtuigen kunnen over het eigen land (via het luchtruim boven Battice) vliegen en het is dan ook onbegrijpelijk dat Airport Liège hiervoor toestemming heeft gekregen. Dit dient teruggedraaid te worden. De belangen zijn er groot genoeg voor want naast de geluidsoverlast voor stiltegebieden in zuidelijk Heuvelland hebben ook erg veel bewoners in het gebied Noorbeek – Mheer – Eijsden last van dit lawaai. AWACS is een militaire luchtmachtbasis onder gezag van de NAVO en vliegtuigen stijgen op boven de stiltegebieden in het noordoosten met geluidsoverlast die nergens in Europa meer voorkomt. Daarnaast hebben veel bewoners in Schinveld e.o. zelfs gezondheidsschade van deze vluchten. De meeste vluchten zijn niet direct van belang voor de veiligheid van Europa omdat het les- en oefenvluchten zijn. Daarom dienen ze uit gefaseerd te worden. De overheid zou hiervoor haar rug recht dienen te houden en de NAVO duidelijk maken dat het luchtruim boven Zuid-Limburg niet meer toegankelijk is voor deze vliegtuigen. Het betreft notabene vliegtuigen met geluidsoverlast die nergens meer in Europa geaccepteerd worden.

Maastricht Aachen Airport kan eenvoudig uitgefaseerd worden, omdat inmiddels een nota Maatschappelijke Kosten Baten Analyse (MKBA) heeft aangetoond dat deze luchthaven niet rendabel

is en ook nooit zal worden. Deze MKBA is op verzoek van de Alliantie Tegen Uitbreiding MAA uitgevoerd, de Provinciale Overheid dit weigerde. Indien de hinder van de vliegtuigen als negatieve waarde voor stiltegebieden meegerekend wordt vormt dit een extra argument. Daarnaast heeft de groep 'omwonenden' binnen de Alliantie in een onderzoek aangetoond dat een andere economische inzet van het terrein grote meerwaarde kan hebben voor heel Zuid-Limburg en zelfs Nederland.

Vliegroutes boven stiltegebieden. (kaart 1 in zwart, kaart 2 in groen)

f. Helikoptervluchten.

Omdat het Nationaal Landschap met zijn verspreid voorkomende stiltegebieden zeer kwetsbaar is voor vele vormen van overlast, zoals lawaai en luchtvervuiling, is het goed uit te leggen waarom boven dit gebied geen helikoptervluchten toegelaten mogen worden (uitgezonderd medische vluchten).

De oplossing is dan ook zeer eenvoudig. De Provincie dient een verbod in te stellen voor het ondernemen van niet-noodzakelijke helikoptervluchten boven het Nationaal Landschap Zuid-Limburg.

g. Nieuwe economische activiteiten.

Grootschalige nieuwe economische activiteiten passen niet in het Heuvelland en indien ze in of binnen een straal van enkele kilometers van een stiltegebied plaatsvinden zullen deze activiteiten de rust en stilte schaden. Temeer vanwege de verkeers-aanzuigende werking.

Om die reden zullen ze geweerd dienen te worden. Het gaat bv. om industrieel agrarische activiteiten zoals opslag in megaloodsen en megastallen met bv. kippen, wijndomeinen, pop-up restaurants midden in het open buitengebied enz. waarbij veel bezoekers verwacht kunnen worden. Megaloodsen en grootschalige akkerbouw zoals gewenst tussen Wijlre en Simpelveld, waar een belangrijk stiltegebied ligt, horen op een Landbouw Ontwikkelings Gebied (LOG). Hier horen grondgebonden bedrijven met respect voor de bodemkwaliteit en de biodiversiteit.

De megastal met tienduizenden kippen hoort niet in het Gulpdal bij Reijmerstok, ook naast een stiltegebied gelegen. Kleinschalige bedrijven als Kuusj varkensfokkerij bij Mechelen passen in dit gebied.

Toestemming voor uitbreiding van wijndomein Martinus in Rott, midden in het Stiltegebied Vijlen, zou een grote bestuurlijke misklein zijn. Een ideale plek voor de activiteiten van dit wijndomein zou aan de oostkant van Nijswiller kunnen zijn omdat deze gelegen is aan een toegangsweg richting autoweg in Parkstad en reeds bestaande gebouwen een zinvolle invulling krijgen.

Zonneloodsen, door de meesten onterecht zonneweiden genoemd, hoeven geen kwalijke gevolgen te hebben voor stiltegebieden, mits niet direct in of aan het gebied, maar de vraag is wel of ze schadelijke effecten hebben op het Nationaal Landschap Zuid-Limburg als geheel en haar natuurwaarden als flora en fauna.

STADSGELUIDEN

'Fabriek' in het groen

BEMELLEN

Wandelend vanuit Maas-richting Bemelen loop je in een Heide-ruigen, maanhoge heuvels en links een heiling met meerpelverden. Dan één bocht en en daar ligt in eens... een gigantische industriële in het dorp. Eerste reactie niet te geloven! De nieuwbouw ligt direct achter de woning van Christel Schöner. De mondopgimste was aanvankelijk bij dat er iets nieuws kwam. De bewoners van de mange lieden twee industriële gebouwen. De toelagen namen er geweldig uit. De andere buurman, Wim Gubben, zegt dat de vorige eigenaar, zijn broer de boerderij vernieuwde. „Ja, ja, vernieuwde schuur, een milieudoel en daardoor veel ruziesverstand. Ik ben blij met de nieuwe heide.“ Menno Kaan, de man die achter het project zit, wil hier zijn paarden onderbrengen die nu nog in het hele land gestald zijn. De mange is bestemd voor de 40-jarige Duitse amazone Katharina Offel. Ze is tweejaarlijk olympisch deelnemer en komt in Bemelen wonen.

Olympisch ruiter Katharina Offel wil een topsportmanege beginnen in Bemelen. Maar na een soort volksgericht verkeert ze in shock. Tegenstanders spreken van 'een fabriek in het landschap'. Zal de miljoeneninvestering wel in gebruik genomen kunnen worden?

DOOR JOOS PHILIPPENS

De omstreken paardenhouderij in aanbouw, gezien vanaf de Bemelerberg. FOTO: RUDOLPH WITTEL

Nadat de oude opstallen waren gesloopt, werd het helemaal prachtig. Buurvrouw Schöner begon begin dit jaar vier maanden lang van een ongelooflijk uitzicht. „Ik kan kilometers ver kijken. Heerlijk.“ Niemand maakte bewaart, de termijnen daarvoor verlopen. Toen begon de bouw. De loods werd groot, met een naboegte van bijna negen meter. „Ja, dat was schrikken“, erkent Schöner. „Ik heb nu, net als de andere omwonenden, onvoldoende verdiept in de hoogte. Dat was niet slim.“ Stichting Het Limburgs Landschap was ontzet, bewoners vroegen zich af: wie heeft hier in bemelen toestemming voor gegeven? Dat is de gemeente Rijden-Ma-

graten. Die zegt niets meer te kunnen veranderen, omdat de nieuwbouw gebouwd voldoet aan het bestemmingsplan. Kaan gaf vervolgens een derde keer uitslag. Deze keer liep het halve dorp uit. In buurtburen lieten de emoties hoog en, het leek een volksgericht, erkennen aanwezigen. Offel vertrok in shock. Twee dagen later week lukte het, ondanks veel pogingen, niet om haar te spreken. Volgens Menno Kaan is de omzetting steeds erg gestructureerd. Zelf vindt hij de 'vonnensaal' frustrerend. „Dit is een miljoeneninvestering. Eerst vond iedereen het prachtig, hadde de Engelse ranch, die met hout wordt afgewerkt.“ Prachtig! De tegenstanders in het

dorp noemen de grootchalige nieuwbouw liever een fabriek of, spelend een paardenkathedraal. Bewoonster Veronica Dierksen: „De gemeente heeft niet goed op Bemelen geput.“ Volgens haar medestander Dagmar de Ridder is de loods niet gelopen. „De gemeente kan een tweede vergoeding nog weigeren. Een paardenhouderij valt niet onder agrarische bestemming.“ Hij schertst met een gang naar de rechter. Buurvrouw Schöner heeft te doen met amazone Katharina Offel. „Zij blijft welkom.“ Maar zo simpel lijken de zaken niet meer te liggen. Rouwen? joos.philippens@delimburger.nl

Pleidooi op het trottoir

Ridder de Ridder heeft zijn pleidooi tegen de paardenhouderij donderdag op het trottoir moeten houden. Hij was namelijk niet op het nagegeven in Bemelen welkom, maar die zocht Menno Kaan: een besloten rondleiding aan de gemeenteraad gaf. De gemeente berooft zich nu hoe verder te handelen in deze kwestie.

Industriële ontwikkelingen. Bron: De Limburger.

Nawoord.

Deze nota wil een aanzet geven voor meer respect voor het nut en de bescherming van stiltegebieden. Bij integrale beleidsafwegingen door diverse overheden waarbij commerciële en niet-commerciële belangen en waarden een gelijkwaardige rol spelen is voor beiden voldoende ruimte voor ontwikkelingen. Daarbij toegegeven dat commerciële ontwikkelingen niet meer ongebreidelde kunnen plaatsvinden.

Deze nota wil zeker geen slot propageren op nieuwe economische ontwikkelingen maar wil met voorbeelden economische ontwikkelingen tonen die passen in het Nationaal Landschap Zuid-Limburg en waarmee deze ontwikkelingen, naast bedrijvigheid, een meerwaarde zijn voor het waardevol landschap met respect voor rust en stilte in de stiltegebieden.

Naast het eerder genoemde transferium wordt het ook de hoogste tijd voor het opzetten van een informatie- en educatiecentrum, gekoppeld aan een winkel voor typisch Limburgse producten om de verkoop van streekproducten te stimuleren. Stiltegebieden hebben in een gebied met zulke waarden een mooie en onbedreigde plek in het landschap.

Stichting Natuurlijk Geuldal,
Peter Visser, Paul Sprangers
p/a Keutenberg 5
6305 PP Schin op Geul
natuurlijkgeuldal@gmail.com

Omgevingsverordening

Paragraaf 4.6 Stiltegebieden

Artikel 4.6.1 Motorvoertuigen en bromfietsen

1. Het is verboden zich in een stiltegebied buiten een inrichting met een motorvoertuig of een bromfiets met draaiende verbrandingsmotor te bevinden buiten de voor deze voertuigen openstaande wegen en terreinen.
2. Het is verboden in een stiltegebied een toertocht of wedstrijd voor motorvoertuigen of bromfietsen te houden of daaraan deel te nemen.
3. Onder motorvoertuig wordt verstaan wat het Reglement verkeersregels en verkeerstekens 1990 daaronder verstaat.

Artikel 4.6.2 Lawaaiige apparaten

1. Het gebruik van de volgende apparaten buiten een inrichting is in een stiltegebied verboden:
 - a. motorisch aangedreven werktuigen;
 - b. omroepinstallaties, sirenes, hoorns en soortgelijke apparaten;
 - c. modelvliegtuigen, modelboten en modelauto's, aangedreven door verbrandingsmotoren;
 - d. muziekinstrumenten en andere geluidsapparaten, al dan niet gekoppeld aan geluidversterkers;
 - e. waterscooters, aangedreven door verbrandingsmotoren;
 - f. knalapparatuur en vuurwerk, tenzij het tweede lid van toepassing is;
 - g. vuurwapens, tenzij het derde lid van toepassing is.
2. Het gebruik van knalapparatuur en van vuurwerk is niet verboden:
 - a. indien dat noodzakelijk is voor het oproepen van personen of om dreigend gevaar af te wenden;
 - b. in de periode rondom de jaarwisseling, voor zover toegestaan bij de Algemene plaatselijke verordening.
3. Het gebruik van vuurwapens is niet verboden:
 - a. om een noodsein te geven;
 - b. voor jacht, beheer of schadebestrijding overeenkomstig de Flora- en faunawet.

Artikel 4.6.3 Uitzonderingen en ontheffingen

1. De verboden van de artikelen 4.6.1 en 4.6.2 zijn niet van toepassing:
 - a. op de uitoefening door politie en brandweer van hun wettelijke taken en op ambulancevervoer;
 - b. op normale werkzaamheden die nodig zijn in verband met de uitoefening van het agrarisch bedrijf, met bosbouw of met het beheer van het gebied
 - c. op wielertochten die voorkomen op de kalender van de Union Cycliste Internationale of van de Koninklijke Nederlandsche Wielren Unie en op het gebruik van omroepinstallaties, sirenes, hoorns en dergelijke daarbij door personen die zijn belast met de leiding van deze wedstrijden.
2. Gedeputeerde staten kunnen ontheffing verlenen van de verboden van de artikelen 4.6.1 en 4.6.2, eerste lid (stiltegebiedsontheffing).
3. De ontheffing als bedoeld in het vorige lid wordt aangewezen als een ontheffing als bedoeld in art. 1.3a eerste lid Wet milieubeheer.

Omgevingsvisie Limburg bldz 46

Door middel van het aanwijzen van stiltegebieden kiezen we ervoor om een aantal, van oudsher stille gebieden ook stil te laten blijven, met een richtwaarde voor het geluidsniveau van 40 dB(A) of lager. In deze stiltegebieden geldt een aantal beperkingen, geregeld in de Omgevingsverordening. De gebieden zijn herkenbaar gemarkeerd en dragen bij aan de bewustwording van milieu en natuur.